

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi opintotukilain
39 ja 46 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilain opintotuen rahoitusta koskevia säännöksiä yksinkertaistamalla menettelytapoja, joilla Kansaneläkelaitokselle maksetaan korvausta opintotukilain nojalla maksettavista etuuksista aiheutuviin kustannuksiin. Li-

säksi on tarkoitus selkeyttää säännöksiä, jotka koskevat vapautuksen myöntämistä valtion varoista takausvastuun perusteella maksettujen opintolainojen takaisinmaksusta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2007.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Maksuvapautuksen myöntäminen

Maksuvapautuksen myöntämisestä opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takaus-
saatavan sekä sille kertyneiden korkojen takaisinperimisestä säädetään opintotukilain (65/1994) 39 §:ssä. Pykälän 1 momentissa säädetään maksuvapautuksen myöntämisestä, kun lainansaaja on kuollut, 2 momentissa maksuvapautuksen myöntämisestä lainansaajan pysyvän tai pitkään jatkuneen työkyvyttömyyden perusteella ja 3 momentissa maksuvapauden myöntämisestä osittaisena, kun lainansaajan taloudellinen tilanne on heikentynyt erityisen syyn vuoksi.

Maksuvapautuksen myöntämistä lainansaajan kuoltua koskevan opintotukilain 39 §:n 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitos voi myöntää vapautuksen opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takausvastuusaatavan sekä sille kertyneiden korkojen maksamisesta valtiolle, kun lainansaaja on kuollut. Lainansaajan kuoltua on myönnetty maksuvapautus aina. Menettely oli sama jo ennen nykyisen opintotukilain voimaantuloa eikä säännöksen sisältöä ollut nykyistä opintotukilakia säädetäessä tarkoitus muuttaa. Ilmaisuuksissa *voidaan myöntää* on herättänyt joissakin tapauksissa

epätietoisuutta siitä, millä edellytyksillä maksuvapautus myönnetään. Tästä syystä säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siitä käy yksiselitteisesti ilmi, että maksuvapautus myönnetään aina, kun lainansaaja on kuollut. Vastaava säännös on esimerkiksi Ruotsin lainsäädännössä.

Osittaista maksuvapautusta koskevan 3 momentin mukaan Kansaneläkelaitos voi erityisestä syystä myöntää maksuvapautuksen osittaisena silloin, kun lainansaajan taloudellinen tilanne on heikentynyt esimerkiksi pitkään kestäneen työttömyyden, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi niin, että lainan takaisinperimistä kokonaan olisi pidettävä kohtuuttomana. Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että siitä poistetaan maininta erityisestä syystä ja siitä, että pykälässä mainitut syyt ovat esimerkkejä. Sama asia tulee ilmaista sillä, että muun syyn yhteydestä poistetaan maininta siitä, että muun syyn tulee olla työttömyyttä tai sairautta vastaava.

Opintotukilaissa ei ole säännöstä, jonka nojalla olisi mahdollista luopua takausvastuusaatavan takaisinperimisestä saatavan vähäisyyden perusteella. Ulosotossa saatava katsotaan loppuun perityksi, kun saatavan pääomamäärä on alle 10 euroa. Käytännössä saatavan periminen loppuun ei tällöin ole mahdollista.

On myös tilanteita, joissa saatavan perimisestä olisi perusteltua luopua, vaikka sen pääomamäärä on yli 10 euroa. Esimerkiksi ulkomailla asuvien kohdalla perintää ei ole aina tarkoituksenmukaista jatkaa perinnästä aiheutuvien tavanmukaista suurempien kustannusten vuoksi.

Opintotukilain 27 §:n 2 momentissa säädetään liikaa maksetun opintotukilain mukaisen etuuden takaisinperimistä. Kyseistä säännöstä on muutettu lailla 352/2004 siten, että sen mukaan takaisinperinnästä voidaan luopua, jos aiheuttomasti maksettu määrä on vähäinen, kun takaisinperintää ei etuuden saajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai kun perinnästä aiheutuisi perimättä olevan etuuden määrään nähden kohtuuttomat kustannukset. Vastaava säännös on myös kaikissa muissa Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemissa etuuslaeissa.

Oli perusteltua yhdenmukaistaa erilaisten opintotukilain mukaisten saatavien takaisinperintää koskevia säännöksiä siten, että kaikkien Kansaneläkelaitoksen perittävänä olevien saatavien perinnässä sovellettaisiin samanlaisia säännöksiä. Opintotukilain 39 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, joka koskisi opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takaussaatavan sekä sille kertyneiden korkojen takaisinperinnästä luopumista, jos takaisinperittävä määrä on vähäinen, jos takaisinperintää ei lainansaajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää perusteltua jatkaa tai jos perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan määrään nähden kohtuuttomat kustannukset. Tällä aikaistuisi jossain määrin sellaisten saatavien poistuminen saatavakannasta, joita ei kuitenkaan koskaan saataisi perityksi.

1.2. Rahoitus

Opintotukietuuksien rahoitusta koskevassa opintotukilain 46 §:ssä säädetään menettelystä, jolla opintotuen ja takausvastuiden maksamiseen tarkoitettu rahamäärä siirretään valtiolta Kansaneläkelaitokselle ja siitä, miten Kansaneläkelaitos ilmoittaa maksetuista

tuista ja takaisinperityistä etuuksista ja takausvastuista valtiolle. Kela ei tulouta opintotukilain nojalla takaisinperittyjä etuuksia valtiolle, vaan niiden määrä huomioidaan valtiolle tehtävässä rahoituspyynnössä. Takausvastuun perusteella takaisinperityt määrät sen sijaan tuloutetaan kuukausittain valtiolle. Menettelyä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi siten, että rahoituspyyntöä tehtäessä otettaisiin huomioon myös takaisinperittyjen takaussaatavien sekä niille perittyjen korkojen määrä, jotka kirjataan tuloiksi valtiolle. Menettelytapaa olisi tarkoituksenmukaista uudistaa ja yksinkertaistaa samassa yhteydessä, kun Kansaneläkelaitoksessa uudistetaan takausvastuuasioiden tietojärjestelmää. Uusi tietojärjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön toukokuun alussa vuonna 2007.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Organisatoriset vaikutukset

Opintotukietuuksien rahoitusta koskevien säännösten yhdenmukaistaminen vähentäisi hallinnollista työtä opetusministeriössä ja Kansaneläkelaitoksessa.

2.2. Taloudelliset vaikutukset

Opintotukilain 39 §:ssä tarkoitetut maksuvapautukset kirjataan valtion talousarviossa momentille 29.70.52. Opintolainojen valtiontakaus ja korkotuki. Esitettyjen tarkistusten ei arvioida vaikuttavan määrärahan tarpeeseen.

3. Esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu opetusministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä toukokuuta 2007.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

opintotukilain 39 ja 46 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 39 § ja 46 §:n 3 ja 4 momentti seuraavasti:

39 §

Maksuvapautuksen myöntäminen

Opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takaussaatavan sekä sille kertyneiden korkojen maksamisesta valtiolle myönnetään maksuvapaus, kun lainansaaja on kuollut.

Maksuvapaus voidaan myöntää myös, jos lainansaaja on pysyvästi työkyvyttömyytensä on kestänyt yhteensä vähintään viisi vuotta ja takaisinperintää olisi lainansaajan taloudellinen tilanne ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana.

Maksuvapaus voidaan myöntää osittaisena silloin, kun lainansaajan taloudellinen tilanne on heikentynyt pitkään kestäneen työttömyyden, sairauden tai muun syyn vuoksi siten, että lainan takaisinperimistä kokonaan olisi pidettävä kohtuuttomana.

Opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takaussaatavan sekä sille kertyneiden korkojen takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaan, kun takaisinperittävä määrä on vähäinen, kun takaisinperintää ei lainansaajan taloudellinen tilanne huomioonottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai kun perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan

määrään nähden kohtuuttomat kustannukset.

46 §

Rahoitus

Opintotuen maksukuukautta seuraavan kuukauden aikana lähetettävän arvion yhteydessä Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava valtiolle edellisenä kuukautena maksetun tuen yhteismäärä sekä 27 ja 28 §:n perusteella takaisinperittyjen etuuksien määrä. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava valtiolle 38 §:n perusteella takaisinperittyjen takaussaatavien määrä saatavien syntyvuoden mukaan eriteltynä sekä takaussaataville perittyjen korkojen määrä. Kalenterikuukautena maksettujen opintotukien ja pankeille takausvastuun perusteella maksettujen opintolainojen yhteismäärästä vähennetään saman kuukauden opintotuen ennakkojen ja takaisinperittyjen etuuksien sekä takaisinperittyjen takaussaatavien ja niiden korkojen summa. Näin saatu erotus otetaan huomioon arvion lähettämistä seuraavan kuukauden ennakkoa määrättäessä.

Kansaneläkelaitoksen on kuukausittain ilmoitettava valtiolle 39 §:n nojalla myönnet-

tyjen maksuvapautusten määrät saatavien
syntyvuoden mukaan eriteltyinä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä touko-
kuuta 2007.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Liisa Hyssälä*

Laki

opintotukilain 39 ja 46 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 39 § ja 46 §:n 3 ja 4 momentti seuraavasti:

39 §

Maksuvapautuksen myöntäminen

Kansaneläkelaitos voi myöntää vapautuksen opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takaussaatavan sekä sille kertyneiden korkojen maksamisesta valtiolle, kun lainansaaja on kuollut.

Maksuvapautus voidaan myöntää myös, jos lainansaaja on pysyvästi työkyvytön tai hänen määräaikainen työkyvyttömyytensä on kestänyt yhteensä vähintään viisi vuotta ja takaisinperintää olisi lainansaajan taloudellinen tilanne ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana.

Erityisestä syystä maksuvapautus voidaan myöntää osittaisena silloin, kun lainansaajan taloudellinen tilanne on heikentynyt *esimerkiksi* pitkään kestäneen työttömyyden, sairauden tai muun *vastaavan* syyn vuoksi siten, että lainan takaisinperimistä kokonaan olisi pidettävä kohtuuttomana.

39 §

Maksuvapautuksen myöntäminen

Opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takaussaatavan sekä sille kertyneiden korkojen maksamisesta valtiolle myönnetään maksuvapautus, kun lainansaaja on kuollut.

Maksuvapautus voidaan myöntää myös, jos lainansaaja on pysyvästi työkyvytön tai hänen määräaikainen työkyvyttömyytensä on kestänyt yhteensä vähintään viisi vuotta ja takaisinperintää olisi lainansaajan taloudellinen tilanne ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana.

Maksuvapautus voidaan myöntää osittaisena silloin, kun lainansaajan taloudellinen tilanne on heikentynyt pitkään kestäneen työttömyyden, sairauden tai muun syyn vuoksi siten, että lainan takaisinperimistä kokonaan olisi pidettävä kohtuuttomana.

Opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takaussaatavan sekä sille kertyneiden korkojen takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaan, kun takaisinperittävä määrä on vähäinen, kun takaisinperintää ei lainansaajan taloudellinen tilanne huomioonottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa tai kun perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan määrään nähden kohtuuttomat kustannukset.

Rahoitus

Opintotuen maksukuukautta seuraavan kuukauden aikana lähetettävän arvion yhteydessä kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava valtiolle edellisenä kuukautena maksetun tuen yhteismäärä sekä 27 ja 28 §:n perusteella takaisinperittyjen etuuksien määrä. Kalenterikuukautena maksettujen opintotukien yhteismäärä sekä saman kuukauden ennakkojen ja takaisinperittyjen etuuksien erotus otetaan huomioon maksukuukautta seuraavan toisen kuukauden ennakkoa määrättäessä.

Kansaneläkelaitoksen on tuloutettava valtiolle kuukausittain edellisen kuukauden aikana 38 §:n nojalla perittyjen takausvastuusaatavien lyhennykset sekä 40 §:n mukaiset viivästyskorot saatavien syntyyvuoden mukaan eriteltyinä. Kansaneläkelaitoksen tulee puolivuositain ilmoittaa 39 §:n nojalla myönnettyjen maksuvapautusten määrät valtiolle samalla tavoin eriteltyinä.

Rahoitus

Opintotuen maksukuukautta seuraavan kuukauden aikana lähetettävän arvion yhteydessä Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava valtiolle edellisenä kuukautena maksetun tuen yhteismäärä sekä 27 ja 28 §:n perusteella takaisinperittyjen etuuksien määrä. *Lisäksi Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava valtiolle 38 §:n perusteella takaisinperittyjen takausaatavien määrä saatavien syntyyvuoden mukaan eriteltyinä sekä takausaataville perittyjen korkojen määrä.* Kalenterikuukautena maksettujen opintotukien ja pankeille takausvastuun perusteella maksettujen opintolainojen yhteismäärästä vähennetään saman kuukauden opintotuen ennakkojen ja takaisinperittyjen etuuksien sekä takaisinperittyjen takausaatavien ja niiden korkojen summa. Näin saatu erotus otetaan huomioon arvion lähettämisestä seuraavan kuukauden ennakkoa määrättäessä.

Kansaneläkelaitoksen on kuukausittain ilmoitettava valtiolle 39 §:n nojalla myönnettyjen maksuvapautusten määrät *saatavien syntyyvuoden mukaan eriteltyinä.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.